Ι Σ Τ Ο Ρ Ι Α ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ▪ Γ΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑΤΟΣ ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ ▪ ΤΜΗΜΑΤΑ ΔΙΕΤΟΥΣ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑΣ

ΟΝΟΜΑ: ..... **Βαθμός** ☺ ..... **%**

ΗΜ/ΝΙΑ: ..... / 11/ 2026 **ΤΜΗΜΑ:** .....

Α΄ Ο μ ά δ α

Α.1.
α. Λάθος
β. Λάθος
γ. Σωστό
δ. Σωστό
ε. Σωστό

Α.2.
α) Προσπάθειες για να ιδρύσουν δικό τους συνοικισμό στα χρόνια του Όθωνα κατέβαλαν και οι Μακεδόνες πρόσφυγες. Από την Ελευσίνα, όπου βρίσκονταν, ζήτησαν και πέτυχαν να ιδρύσουν συνοικισμό στη Στερεά Ελλάδα, στην περιοχή της Αταλάντης. Ο συνοικισμός τους πήρε το όνομα «*Νέα Πέλλα*» και εκεί εγκαταστάθηκαν αρχικά 70 οικογένειες.

β) ~~Για τον ίδιο σκοπό~~, για την ενίσχυση του κρητικού αγώνα και ιδιαίτερα για την περίθαλψη των αμάχων προσφύγων, ιδρύθηκαν το 1866 στο εξωτερικό διάφορες επιτροπές, όπως αυτή του Λονδίνου, η οποία, σε συνεργασία με την «*Αγγλοελληνική Επιτροπή*» στην Αθήνα, ανέλαβε την περίθαλψη 4.500 προσφύγων.

γ) Το ψήφισμα της 5ης Μαΐου 1827, με το οποίο καλούνταν όλοι οι ορθόδοξοι «*όσων αι πόλεις κατεστράφησαν, να προσέλθουν εις την Βουλήν να ζητήσουν τόπον και να εγείρουν νέας πόλεις*», έδειχνε την τάση να επικρατήσει μία ευρύτερη αντίληψη για το προσφυγικό.

Β.1.
1. Τον Ιούνιο του 1824 σήμανε η ώρα της προσφυγιάς και για τους Ψαριανούς. Περίπου 3.600 εγκατέλειψαν το κατεστραμμένο νησί, με προορισμό άλλα νησιά του Αιγαίου. Λίγοι κατέφυγαν στο Ναύπλιο.
Στις Κυκλάδες, όπου κυρίως κατευθύνθηκαν, δεν αντιμετωπίστηκαν παντού με τον ίδιο τρόπο. Ευπρόσδεκτοι ήταν στην Τήνο, η κοινότητα της οποίας μερίμνησε άμεσα για τη συντήρησή τους. Από εκεί οι περισσότεροι μετοίκησαν στη γειτονική Σύρο ή επέστρεψαν αργότερα στις εστίες τους. Στην Πάρο και την Άνδρο αντιμετώπισαν προβλήματα με τους ντόπιους. Αντίθετα, οι Σπετσιώτες τούς συμπεριφέρθηκαν ευσπλαχνικά, ξεχνώντας τους παλιούς ανταγωνισμούς των δύο ναυτικών νησιών. Όταν όμως οι Ψαριανοί έδειξαν διάθεση να εγκατασταθούν μόνιμα στις Σπέτσες, οι Σπετσιώτες αντέδρασαν. Έτσι οι Ψαριανοί αναγκάστηκαν να μετοικήσουν και, με κυβερνητική άδεια, να εγκατασταθούν στη Μονεμβασιά.

2. Στο αίτημα των Ψαριανών ανταποκρίθηκε η κυβέρνηση το 1836. Και πρωτύτερα είχαν γίνει κρατικές παρεμβάσεις για την ίδρυση συνοικισμού των Ψαριανών στην Ερέτρια, αλλά δεν απέδωσαν, περισσότερο λόγω διαφωνιών για τη θέση και τη διανομή των οικοπέδων. Δινόταν για οικοδόμηση όλη η παραθαλάσσια περιοχή της Ερέτριας και παρεχόταν στο δήμο Ψαριανών το δικαίωμα να διαχειριστεί ελεύθερα την εθνική γη του συνοικισμού.

Β.2.
Για τις προσφυγικές αυτές μετακινήσεις οι ιστορικές πηγές είναι πολύ περιορισμένες, γιατί οι ιστοριογράφοι και οι περιηγητές της εποχής ασχολήθηκαν κυρίως με τα πολιτικά και στρατιωτικά γεγονότα του Αγώνα. Η σημασία τους όμως ήταν πολύπλευρη για την ιστορία του τόπου: διαμόρφωσαν το δημογραφικό χάρτη της ανεξάρτητης Ελλάδας και συνετέλεσαν στη γνωριμία και την πνευματική αλληλεπίδραση των Ελλήνων μεταξύ τους. Έτσι, η διαδικασία συγκέντρωσης και συγχώνευσης των ελληνικών πληθυσμών, σε αντίθεση με το γεωγραφικό κατακερματισμό τους στα χρόνια της τουρκοκρατίας, βοήθησε στη συγκρότηση του νέου ελληνικού κράτους.

Β' ΟΜΑΔΑ

Γ.1. Αξίζει να δούμε αναλυτικότερα τη δημιουργία της Ερμούπολης στη Σύρο.
Αποτελεί αντιπροσωπευτικό δείγμα ίδρυσης και εξέλιξης ενός αυτοτελούς και ακμαίου προσφυγικού συνοικισμού κατά τη διάρκεια της Επανάστασης, ο οποίος βασίστηκε στην πρωτοβουλία των οικιστών του, χωρίς κυβερνητική αρωγή. Η περιοχή, που το 1825 πήρε το όνομα Ερμούπολη από τους πρόσφυγες οικιστές της, άρχισε να συγκεντρώνει από το 1821 έως το 1824 Έλληνες πρόσφυγες απ' όλα τα μέρη της Ελλάδας: Μικρασιάτες, Ψαριανούς, Κρήτες και κυρίως Χίους. Η συμφόρηση που είχε επέλθει στα γειτονικά νησιά, η θέση του λιμανιού **καθώς και το γεγονός, σύμφωνα με την πρώτη πηγή, πως η Σύρος αποτελούσε το ζηλευτό σταυροδρόμι των θαλάσσιων οδών που ένωναν την Κωνσταντινούπολη, τη Σμύρνη, τη Μαύρη Θάλασσα με τα σημαντικά λιμάνια της δυτικής Μεσογείου αλλά** και η ουδέτερη στάση που τηρούσε το νησί στα πρώτα χρόνια της Επανάστασης **λόγω της καθολικής πίστης των ντόπιων Συριανών και της επακόλουθης προστασίας που έχαιρε από τη Γαλλία** προκάλεσαν την αθρόα προσέλευση **και τελικά την ανάδειξη του νησιού στο αξιολογότερο εμπορικό κέντρο του Αιγαίου Πελάγους**. Οι ντόπιοι Συριανοί κατοικούσαν στην Άνω Σύρο, μακριά από την παραλία, στην οποία συγκεντρώθηκαν οι νεοφερμένοι. **Μάλιστα, κατά την δεύτερη πηγή του Βακαλόπουλου, το πρώτο διάστημα οι ντόπιοι φέρονταν με ευγένεια στους πρόσφυγες και κρατούσαν επιφυλακτική στάση απέναντί τους, καθώς θεωρούσαν ότι με αυτόν τον τρόπο θα απέφευγαν τη σύγκρουση είτε με την ελληνική είτε με την τουρκική κυβέρνηση**. Σύντομα η αυξημένη **και διαρκής** προσέλευση προσφύγων προκάλεσε την επιφυλακτικότητα, **την ανησυχία** και, στη συνέχεια, τις αντιδράσεις των ντόπιων, κυρίως λόγω κτηματικών διαφορών. **Προς επίρρωση των παραπάνω, στην πηγή επισημαίνεται ότι εκτός της αμφιλεγόμενης στάσης του νησιού κατά την Επανάσταση, τη διάσταση γηγενών και ετεροχθόνων πυροδοτούσαν και κτηματικοί λόγοι, αφού οι πρόσφυγες με την άφιξή τους εγκαταστάθηκαν σε καλλιεργημένες ή ακαλλιέργητες γαίες, οι οποίες ανήκαν στους ντόπιους**. **Μάλιστα, κατά το σχόλιο του συντάκτη, ορισμένα επεισόδια που σημειώθηκαν μεταξύ των δύο πλευρών δεν θα έπρεπε να προξενούν έκπληξη, καθώς ανάλογα περιστατικά σημειώθηκαν και μεταξύ Σουλιωτών και ντόπιων της δυτικής Στερεάς σχετικά με το Ζαπάντι, ενώ μάλιστα αυτά τα κτήματα ανήκαν προηγουμένως σε Τούρκους**. Τη διάσταση/**έριδα** υποδαύλιζε επιπλέον η διαφορά δόγματος μεταξύ των καθολικών ντόπιων, **που πλέον αποτελούσαν θρησκευτική μειονότητα στο νησί και βρίσκονταν πάντα υπό την προστασία των Γάλλων** και των ορθόδοξων **προσφύγων και η στάση των κληρικών και των δύο δογμάτων, οι οποίοι κήρυτταν τη μηδενική ανοχή έναντι των αλλόδοξων**.

Δ.1. Οι προσπάθειες αποκατάστασης του προσφυγικού στοιχείου κατά τα πρώτα χρόνια της οθωνικής περιόδου προκάλεσαν αντιδράσεις.
α) Η παρουσία μορφωμένων προσφύγων σε δημόσιες θέσεις και η διάκρισή τους στην πολιτική ζωή προκάλεσαν μεγάλη δυσφορία στους άλλους Έλληνες. Έλληνες**. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται**

στο κείμενο Α, το παλάτι έβλεπε ευνοϊκότερα την κατάληψη δημοσίων θέσεων από τους πρόσφυγες για δύο λόγους. Αφενός, ήταν πιο καταρτισμένοι από του ντόπιους όσον αφορά στη διοίκηση ενός δυτικού τύπου κράτους και αφετέρου δεν είχαν τοπικούς κύκλους οπαδών, γεγονός που τουςκαθιστούσε πολιτικά πιο αξιόπιστους για το στέμμα, καθώς δεν διέθεταν οποιαδήποτε τοπική πολιτική ισχύ. Κατηγορούσαν τους ομογενείς πρόσφυγες γενικά, επειδή διαπίστωναν ότι, ενώ αυτοί είχαν αγωνιστεί για να απελευθερώσουν τη χώρα, παραγκωνίζονταν τώρα από τους νεοφερμένους. Η στάση αυτή υποδήλωνε την ύπαρξη ενός βαθύτερου ανταγωνισμού, τον οποίο προκαλούσε η συνύπαρξη του ντόπιου ελληνικού στοιχείου (*αυτόχθονες*) και του προσφυγικού, αλλά ομογενούς (*ετερόχθονες*). **Επιπλέον, σύμφωνα με το κείμενο Α, διάχυτο ήταν ανάμεσα στους αυτόχθονες ένα γενικότερο αίσθημα αδικίας και ανισότητας απέναντί τους από την πλευρά του κράτους, επειδή οι ίδιοι θεωρούσαν ότι τα προνόμια και τα οφέλη που απολάμβαναν οι ετερόχθονες, τους ανήκαν αποκλειστικά. Παράλληλα, η οικονομική ευημερία των ετεροχθόνων ενέτεινε τα αισθήματα αντιπάθειας από την πλευρά και των αυτοχθόνων, αφού ο πλουτισμός τους μπορεί να οφειλόταν αφενός στις εμπορικές τους δραστηριότητες, αφετέρου στην παρουσία τους σε κρατικές θέσεις**. **Έτσι**, το θέμα των σχέσεων αυτοχθόνων και ετεροχθόνων, που δίχασε την κοινή γνώμη, παρουσιάστηκε στο πολιτικό πεδίο ως διαμάχη στις θυελλώδεις συζητήσεις της Εθνοσυνέλευσης που συνήλθε μετά την επανάσταση της 3ης Σεπτεμβρίου 1843.

β) Στην τρίτη φάση της αντιδικίας αυτοχθόνων- ετεροχθόνων το ενδιαφέρον επικεντρώθηκε στο θέμα των όρων εκλογής των βουλευτών. Το πρόβλημα εστιαζόταν στο αν θα έπρεπε να συνεχιστεί η ιδιαίτερη εκπροσώπηση των εγκατεστημένων στην Ελλάδα ομογενών ως ξεχωριστών ομάδων (άποψη των ετεροχθονιστών), ή θα έπρεπε να ενσωματωθούν αυτοί εκλογικά στις επαρχίες που ζούσαν, τερματίζοντας ένα διαχωρισμό του παρελθόντος που δεν είχε νόημα (άποψη των αυτοχθονιστών). Η ρύθμιση που επικράτησε **στην Εθνική Συνέλευση της 3ης Σεπτεμβρίου** ήταν συμβιβαστική, επιτρέποντας στους πρόσφυγες/ετερόχθονες το δικαίωμα ιδιαίτερης αντιπροσώπευσης στη Βουλή **και άρα την ύπαρξη ιδιαίτερου αντιπροσώπου**, εφόσον είχαν στο μεταξύ ιδρύσει χωριστό συνοικισμό, **δήμο, πόλη ή επαρχία** με επαρκή πληθυσμό, **δηλαδή με πληθυσμό ίσο με το μίσο του ελάχιστου όρου, που προέβλεπε ο εκλογικός νόμος για την εκλογή ενός βουλευτή.**
Το θέμα των δικαιωμάτων των ετεροχθόνων στην Εθνοσυνέλευση έδειξε τη βαθύτερη διάσταση που υπήρχε στην κοινωνία της εποχής. Το πρόβλημα απασχόλησε έντονα την κοινή γνώμη, ενώ προσέλκυσε το ενδιαφέρον και του ξένου παράγοντα.